

Budapest, 1882. December 17.

47.-48. szám.

HARMONIA
ZENÉSZETI KÖZLÖNY.
MAGYARORSZÁG ÉS A NYOLCFELD MŰVÉSZETÉNEK
HETISZEMLEJE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

ERNEY JÓZSEF.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓ HIVATAL:
Váci-utca 3. szám, a „HARMONIA“ tarsulat
zeneműkereskedése.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	6 frt
Félévre	3 frt
Negyedévre	1 frt 50 kr.

 Tisztelt előfizetőinkhez!

Ez utolsó számokkal az 1882-iki évfolyam befejeztetvén, december 25-én fog szétküldetni az új 1883-iki évfolyam első száma az előfizetési felhívásokkal együtt. A »Harmonia« új évfolyama nagyított alakban, képekkel és zenemű mellékletekkel fog megjelenni.

Midőn a lefolyt év ezen utolsó számában tisztelt előfizetőinknek szíves támogatásukért köszönetet mondunk, kérjük egyúttal további pártfogásukat. Szíveskedjenek tekintetbe venni, hogy a »Harmonia« az első évben a kezdet nehézségeivel küzdött s legyenek meggyőződve, hogy valamint eddig, úgy továbbra is azon leszünk, hogy igen tisztelt előfizetőink pártolását minden tekintetben kiérdemeljük.

Az előfizetési díj az új évfolyamban is

félévre	3 frt.
egész évre	6 frt.

 Kérjük az előfizetéseket ideje korán megújítani.

A szerkesztőség.

Raff Joachim.

Raff Joachimban a zenészet ép oly előkelő, mint érdekes képviselőjét veszítette el. A rendkívüli intelligenciával megáldott zenész életéhez egész hosszú sora a küzdelemnek, a csalódásoknak és a sors csapásainak fűződik és nagy akaraterőbe és kitartásba került, míg a művész kivívta magának azt a polcot, mely méltán megillette.

Raff 1822. év május 27-én Lachen-ban született. 18 éves koráig a württembergi tanintézetek növendéke volt és ezután a schwyz-i jezsuita-lyceumot látogatta. Időközben szülei tönkre mentek és Raff kénytelen volt tanulmányait félbeszakítva tanítói állást vállalni. Ekkor kezdett a zenéhez való hajlama erősebb gyökeret verni és fejlődni. Megtanulta a zongora, a hegedű és az orgona kezelését és kísérleteket tett a zeneszerzés terén, melyeket — miután önmagában nem bízott teljesen — Mendelssohnak küldött be bírálat végett. Mendelssohn melegen ajánlotta Raff szerzeményeit egy kiadónak, ki azokat ki is adta. E siker annyira felbátorította a fiatal Raffot, hogy szülei ellenzései dacára teljesen a zeneművészetre adta magát.

Csakhamar megismerkedett Liszt Ferenczel egy hangversenykörút alkalmával. A nagy mester rögtön felismerte Raff nagy tehetségét és annyira érdeklődött iránta, hogy művészi körútjára magával vitte. Ez útjában Raff személyesen megismerkedett Mendelssohnnal, ki őt Lipcsébe hívta meg. De épen, amint Raff a meghívásnak eleget akart tenni: értesült Mendelssohn halálától. Ezután egy ideig zenészeti közleményeket irt csekély díjazás mellett, míg Liszt ajánlata Mechetti bécsi kiadóhoz helyzetén javítani volt hivatva. De itt is csalódott, mert Mechetti épen akkor halt meg, mikor Raff Bécsbe érkezett.

Raff visszautazott Stuttgartba és azon volt, hogy zenei kiképeztetését teljesen befejezze. Itt egy nagyobb művet szerzett, melyet azonban az ott akkor uralkodott zenészeti viszonyok folytán nem volt képes előadni. Itt azonban megismerkedett Bülow-val, ki megígérte neki, hogy egyik szerzeményét elő fogja adni. Itt írta meg Raff »König Alfred« című operáját, melynek színrehozatalát azonban meggátolta az 1848. ik év.

Raff ismét elhagyta Stuttgartot, újólág Liszthez csatlakozott, míg az addig csak névleg viselt udvari karnagyi állását Weimarban tényleg elfoglalta. Itt sikerült is Raffnak fönt említett operáját színre hozatni, de kevés sikerrel, ami arra indította, hogy tevékenységét a zeneszerzés más terére tegye át.

Ekkor kezdte meg legkiválóbb szerzeményeinek közrebocsátását és Wagner Richard felléptekor irt kitünő cikkei, melyek későbbben, mint a

Wagner-kérdéssel foglalkozó egész mű jelentek meg, mai napig is a legérdekesebbek közé tartoznak, melyek Wagnerről irattak.

Weimarban személyes viszonyai is nagy változáson mentek át. Itt ugyanis megismerkedett a szép tehetségű Doris Genast, drámai művésznővel, kit nemsokára oltárhoz vezetett és Wiesbadenbe ment, hol neje az udvari színház tagja volt.

Ez alatt az idő alatt folytonosan gazdagította legkiválóbb szerzeményeivel a klasszikus zeneművek sorát. Szerzeményeit úgy a szakértők, mint a műkritikusok és a műkedvelők elsőrendű, magasabb klasszikai műveknek ismerik el és meghajolnak a szellem előtt, mely azokat teremtette.

Hagyatékában is találtak kitünő műveket, melyek részint már ki vannak adva, részint kiadás alatt vannak.

Pougin úgy nyilatkozik Raffról, hogy ő egyike a legműveltebb zeneszereknek, ki azonban képzeletét fékezni nem tudja. Liszt azt mondta róla, hogy ő egy fölötte törekvő zenész, ki lankadatlan buzgalommal, élénk szellemmel, nemes becsvágygyal van megáldva, mely nem engedi magát a már megkezdett ösvényről leszoritani, hanem vas akarattal folyton előre tör.

Raff számos érdemjel tulajdonosa és sok tudományos társulat és egyesület tagja volt.

A „Harmonia“ társulat 188182-iki üzlet-éve.

A társulat alapszabályai szerint, az első üzlet-év f. évi október hó 31-én berekesztetett s az árúraktárak ezen napon leltárilag felvételtek. A mérleg elkészülte után az igazgatóság dec. hó 1-én tartott ülésében az első rendes évi közgyűlés megtartását f. hó 17-ére kitűzte.

A társulat ezen első üzletévből 2700 frtot fordított hazai zeneművek nyomtatására. Közművelődési célokra aránylag nagy összeget juttatott s megalapította az egyedüli magyar zene-szakközlönyt mely a jövő évben nagyított kiadásban fog megjelenni.

A felügyelő bizottság megvizsgálván a mérleget azt helybenhagyta és a következő jelentést terjesztette a közgyűlés elé:

Tisztelt közgyűlés!

A teljes tisztelettel alulirott felügyelő bizottság az igazgatóság által a törvény értelmében felállított mérleget és a nyereségek és veszteségek számláját megvizsgálván és a könyvekkel összehasonlítván azokat helyeseknek és rendben lévőknek találta, miért is a tisztelt közgyűléshez azon indítványjal járul, hogy a mérleget és a nyereségek és veszteségek számláját jóváhagyni méltóztassék:

A tiszta haszon, mely 1962 frt 37 krt tesz, következőképen osztandó fel:

1) az 1962 frt 37 krból levonandó mindenekelőtt 462 frt 37 kr. az adó és szelvénybélyeg illeték fedezésére és 300 frt rendkívüli a múlt évet terhelő költségek fedezésére, melyek után 1200 frt marad felosztásra.

2) az 1200 frtból levonandó az alapszabályok 54. §. értelmében 22% azaz 264 frt, úgy hogy a részvényekre osztalék címén 936 frt jut.

A felügyelő bizottság tehát indítványozza, hogy az 1882-iki szelvény részvényenkint 3 frttal összesen 900 frttal beváltassék és hogy a fennmaradó 36 frt a jövő év számlájára átvezetessék.

Miután a keresk. törvény. 199. §. 3. pontja értelmében a szervezési költségek öt év alatt törlesztendőek és a múlt üzletévben a 3462 frt 56 kr. nyi beruházási költségekből csak 10% törlesztetett, indítványozza a felügyelő bizottság, hogy a második évben 15, a harmadik évben 20, a negyedik évben 25, és az ötödik évben 30% törlesztessék, miáltal a törvény azon kívánalmának, hogy a beruházási költségek öt év alatt törlesztessenek, elég van téve.

A felügyelő bizottság indítványozza továbbá, hogy a lefolyt évre nézve a felmentvény az igazgatóság részére megszavaztassék és ugyanazon kérelmet maga magára nézve is terjeszti elő.

Dr. Reinitz Adolf s. k.

Károlyi György s. k.

Dr. Walla Ferencz s. k.

Orsz. magyar dalárszövetség.

Az orsz. magyar dalárszövetség központi választmánya legutóbb tartott üléséből a következő körlevelet küldötte szét a tagegyleteknek:

Tisztelt tagegylet!

Az orsz. magyar daláregyesületnek elnökségem alatt működő ig. vál. f. év nov. 21-én és dec. 5-én ülést tartván beható tárgyalás alá vette mind ama határozatokat, melyeket a f. év aug. havában Debrecen sz kir. városában tartott orsz. dalárközgyűlés hozott, s melyeknek foganatosságával az ig. választmányt megbizta.

A debreceni közgyűlésnek számos határozatai, részint az egyesület további mind szilárdabb alapra való fektetésére, részint pedig oly közművelődési és művészeti ténykedésekre vonatkoznak, melyek megvalósítása nemcsak az egyesület országos kihatóságát emelni, hanem főleg arra leend hivatva, hogy az egyesülethez mind ama hazai dal- s műegyleteket is szorosabban fűzze, melyek eddigelé még nem csatlakoztak az egyesülethez.

a) A debreceni kiváló eredménnyel lefolyt orsz. ünnepély alkalmával tartott rendes közgyűlés, T. N. Miskolc városa és a miskolci testvér tagegylet hazafias meghívását az 1884-i orsz. dalárünnepélynek e város falai közt való megtartására nézve, közlekedéssel elfogadta s az ig. vál. az erre vonatkozó előzetes lépések és ténykedések megtételével megbizta:

b) módosította az eddigi egyes. alapszabályokat:

M é r l e g

Vagyon.

az 1881—1882. üzletévre, octóber 31-ki zárlattal.

Téher.

Fő- könyvi lap sz.		ftt	kr.	ftt	kr.	Fő- könyvi lap sz.		ftt	kr.	ftt	kr.
8	Beruházások	3462.56					Összes tartozásaink	27705	59		
	ebből levon- va 10 %-os leirást	346.26	30			1	Részvénytőke	15000	—	42705	59
	Zeneművek raktára	11748	63			91	Tiszta nyereség			1962	37
90/ 24	Hangszerek raktára	14484	87								
76	Készpénz	3926	40								
78	Még befizetendő rész- vénytőke	2505	—								
2	Összes követeléseink	8886	76	44667	96			44667	96		

Budapest, 1882. december hó 12-én.

Spitzer Zsigmond, s. k.,
könyvvivő.

Nyereségek és veszteségek számlája.

Veszteségek.

Nyereségek.

Fő- könyvi lap sz.		ftt	kr.	ftt	kr.	Fő- könyvi lap sz.		ftt	kr.	ftt	kr.
79	Zenészetű kiizlönynél .	92	48			5	Kamatokon	85	23		
87	Közművelődési célokra tett kiadások	87	—			68	Hangversenyeken	26	65		
49/ 64	Kétes követeléseken .	32	43			2	Hatálytalanított rész- vény befizetéseken	15	—		
8	10% leírás a bernháza- soktól	346	26			50	Ágio-nyeremény	33	27		
77	Üzleti költségek	11768	37	12326	54	90/ 24	Zeneműkereskedésben	6404	07		
91	Tiszta nyeremény			1962	37	76/ 6	Hangszerüzletben	7724	69	14288	91
				14288	91					14288	91

Budapest, 1882. december hó 12-én.

Spitzer Zsigmond, s. k.,
könyvvivő.

c) megbizta a debreceni és miskolci tagesyleteket, hogy mielébb tervezetet készítsenek a jövő orsz. ünnepélyek és dalversenyek mikénti megtartásának módozataira nézve, hogy többé e tekintetben érzékeny félreértések ne merüljenek fel;

d) megalkotni határozta az országosan óhajtott magyar »király-hymnuszt«;

e) közbenjárásával a m. kir. belügyministeriumnál, megszüntetni célozza a hazai dagesyletek által tartatni szokott jótékony s másnemű előadásokra vetett túlságos és méltánytalan megadóztatásokat;

f) a középtanodákban az énektanításnak kötelezett tantárggyá való emelése s az által a dalművészet s a hazai dagesyletekre való kihatás céljából, a közokt. magy. miniszteriumhoz emlékirat beterjesztését határozta;

g) a miskolci országos dalversenyre szolgáló münégyesre pályadíj kitűzését határozta;

h) a debreceni dalversenyben résztvett s tényleges versenydíjakban nem részesült egyesületek részére díszokmány küldését határozta; stb.

Mindezeknek s még más fontos ügyeknek is részint elintézése, részint pedig sikeres folyamatbatétele, az ig. vál. fokozott tevékenységét és kiadásai fedezését vevén igénybe: van szerencsém hivatalos tisztelettel felkérni a t. c. tagesyletet, hogy az alapszabályok 14-ik §-a alapján, az 1882—84-i egyes. időtartamra eső 10 frt tagdíjat, kizárólagosan egyesületi pénztárnok, t. Engeszer Mátyás úrhoz (belváros plébánia épület) jelen elnöki körlevél vételétől 14 nap lefolytával beszolgáltatni méltóztassék. — Az ig. vál. az illetékeknek kizárólagosan az egyes. pénztárnok úrhoz való beküldését azon okból határozta hangsúlyozni, hogy az által a pénztári elszámolás és nyugtázásnak teljes evidenciában való tartatása, minden pillanatban lehetővé váljék, elhatározván egyszersmind, hogy jövőre csak a pénztárnokhoz intézett illetékküldemények fognak befizetetteknek tekinteni.

Az ig. vál. fenti üléséből felkérni határozván a megbizott debreceni és miskolci t. c. tagesyleteket, az általuk beterjesztendő munkálat mielőbbi beküldésére: van szerencsém értesíteni a t. c. tagesyletet, hogy a munkálat beküldése után, a debreceni közgyűlés határozata alapján a rendkívüli közgyűlést azonnal egybe fogom hívni, mely aztán hivatva leend az egyes. több fontos és életbevágó ügyei elintézése felett határozni, mire nézve a kellő értesítést annak idejében szerencsém lesz a t. c. tagesyletnek hivatalosan megküldeni.

Végül az ig. választmány fenti ülésében dr. Hubay Károly vál. tag s mint a »Harmonia« zeneművészek részvénytársulatának igazgatója, ama szóbeli kéressel járulván az ig. vál. elé, hogy a tagesyletek közti szellemi solidaritás könnyebb fentartása céljából, — miután jelenleg hivatalos egyes. közlöny nem létezik — a nevezett társulat által »Harmonia« címen kiadott zenészeti szakközlönyt fogadja el hiv. közlönyéül s azt a tagesyletek pártolásába ajánlja: miután a vál. az ajánlatot köszönettel fogadta s az arra vonatkozó végérvényes határozathozatalt a legközelebb tartandó rendkívüli daláregyes. közgyűlésnek mint illetékes fórumnak tartotta fel; s egyszersmind a nevezett közlönyt addig is a t. c. tagesyletek

becses figyelmébe ajánlani határozta: van szerencsém tisztelettel felkérni a t. c. taggyűlést, hogy azt nagybecsű pártolásába venni méltóztassék.

Hazaifüi tisztelet és dalártestvéri üdvözlettel maradván, Budapesten, 1882. dec. hó 11-én.

Az orsz. daláregy. ig. vál. nevében

Ábrányi Kornél,
egyes. titkár.

Bartay Ede,
elnök.

Az írói és művészi tulajdonjogról szóló törvényjavaslat.

E törvényjavaslat megvitatása tárgyában nagy érdeklődést keltő ülés volt az írói körben. — *Urváry Lajos* elnök üdvözlő beszéde után szót emelt az előadó:

De l'Adami Rezső, a javaslatot különben a német törvény hű utánzásának mondja, annyira, hogy az épen a meghozandó törvénybe ütközik. Ennek a következménye az, hogy hibás elvek lettek benne letéve. Ezután három szempontból bírálja a javaslatot: mikép fogja fel az írói jogot? mily mérvben alkalmazza azt? s mily állást foglal el a nemzetközi jogra vonatkozólag?

Az elsőre nézve a javaslat a német teoriák részére áll. Időhöz köti az írói jog védelmét, pedig az nem törvényhozói concessió, hanem a tulajdonnak a kifolyása. Az oltalom hatályához tartozik a büntetések megállapítása. E tekintetben az újabb kor tendenciája a szigorítás. A javaslat kimondja a confiscálást s 1000 frtig terjedhető pénzbírságot. Az elkövetett vétségek megtorlására a polgári bíróságot mondja ki illetékesnek, holott az előadó véleménye szerint az ily vétség mint a tulajdonnak megsértése, büntető bíróság előtt lenne megtorolandó. Még hibásabbnak tartja a javaslat azon intézkedését, hogy a vétség s a kártérítési jog 3 év alatt elévül.

A javaslat indokolásában — melyről különben véleménye szerint alig érdemes beszélni, — az mondatik, hogy elzárás helyett azért kellett a pénzbüntetést kimondani, mert nyereségvágyból követtetett el a vétség. Ez nem indoklás s épen az adna hatályt a jognak ha megsértése elzárással büntetetik, mert azokat, kik azt megsérthetik, egy napi elzárás is jobban sújt, mint a pénzbírság.

Egy másik kérdés: miként contemplálja a javaslat a nemzetközi és fordítási jogot. Az utóbbira nézve megköveteli, hogy a szerző félév alatt gondoskodjék műve lefordításáról, különben védelemben nem részesül. A brüsszeli írói congressus 5 évet kívánt erre megállapítani, a párisi kettőt. A félév annyi, mint a fordítói jog elvetése. Pedig ha van írói jog acceptálni kell a fordítás jogát is. A nemzetközi jog tekintetében a javaslat védi a magyar területen megjelent műveket, az idegen műveket nemzetközi szerződésekre bizza.

Pedig ezek véleménye szerint nem elegendők az oltalomra, mert fentartják a jogoknak különbözőségét és collisioját. Egységes jogot kell az államok közt megállapítani, épen úgy mint pl. a szabadalmak tekinte-

tében. De ennek gyakorlati kivitelét egyelőre reményleni nem lehet épen azért már e törvény által épen úgy meg kell védeni a külföldi író jogait, mint a hazai írókét. Kivánja azt a hazai művelődés szempontja is.

Eredményképen arra a következtetésre jut, hogy a német mintán épült javaslatot mellőzni kell. Követelni kell, hogy az írói tulajdonjog ne kegyelemképen, de mint minden tulajdont megillető jog örökös védelmet találjon.

Érdekes vita indult meg ezután.

Urváry Lajos elnök indítványozza, hogy szűkebb körű bizottság küldessék ki s épen ezért azt hiszi, hogy a felszólalások általánosságban történjenek.

Herich Károly min. osztálytanácsos, mint a kinek része van a javaslat elkészítésében, Dell'Adami kifogásaira kíván reflectálni. Hogy a javaslat a német törvényt követi, csak helyeselni tudja, mert az a praxis követelményeinek megfelel. A követés különben öntudatos s jó meggyőződéssel állítja, hogy más bázist, mint a német törvényt elfogadni nem lehetett. A fordítási jogra nézve is eltér véleménye az előadótól. Nem tekint az a szerzői jog imminens részének s épen azért nem védheti azt a törvényhozást annyi ideig, mint a szerzői jogot. A javaslatot, mint illetékes emberek véleményét helyesnek tartja. Indítványozza, hogy a kiküldendő bizottság külön az írói s külön a művészi jog szempontjából vizsgálja meg, hogy e munkálat alapján az írói kör megfelelő enunciatiót tehessen.

Maszák Hugó óhajtandónak tartja, hogy a művészi jog külön törvényjavaslatba foglaltassék s ajánlja e véleményét a kiküldendő bizottság figyelmébe.

Légrády Károly gyakorlati szempontból szól a kérdéshez. Jogosnak tartja azt, hogy ha az írói jog törvényhozás útján szabályoztatik, mind azon védelemben részesüljön, melyben minden más tulajdon. A törvényjavaslatnak a fordítási jogra vonatkozó része azonban véleménye szerint, ha törvényt névül válik, igen káros hatásúnak fog bizonyulni.

Dr. Kern Tivadar helyesnek tartja a javaslat azon intézkedését, hogy az írói tulajdonjog 30 évig részesül védelemben. Osztya Maszák azon nézetét, hogy a művészi tulajdonjog külön törvényben szabályoztatik.

Sárkány József kir. táblai tanácselnök az írói jog védelmének időhöz kötött voltát illetőleg a törvényjavaslat álláspontját fogadja el. Ami a felmerülő jogsértések megbüntetését illeti, nézete szerint ellenmondás van ugyan abban, hogy polgári bíró vétséget állapítson meg s a felett ítéletet mondjon, de indokolja ezt az, hogy első lépésnek elég. Nem látja azonban az eljárást szabályozva s véleménye szerint kívánatos lett volna, ha az erre vonatkozó rendelet szövege a javaslattal együtt közzé tétetett volna. Hiányoznak az átmeneti intézkedések.

Dr. Csátáry Lajos főkérdésnek tartja azt: megvédi-e a javaslat a szerzői jogot, vagy sem? Osztyozik az előadóval abban, hogy az írói jog örökös volta mondassék ki. A külföldi író szellemi munkáját is védelemben részesítené. Azt hiszi különben, hogy a javaslat a szükséges javításokkal elfogadható.

Güntner Antal elfogadja a javaslatnak azt az álláspontját, hogy

az írói jog védelme időhöz kötendő. Ajánlja az elévülés kérdését a kiküldendő bizottság figyelmébe.

N e m é n y i Ambrus több pontra nézve polemizálva az előadóval, kijelenté, hogy a törvényjavaslatot elfogadhatónak tartja

Végül még az előadó élt a zárszóval sorba cáfolgatva azokat a kifogásokat, melyek az ő álláspontja ellenében felhozattak, azután az értekezlet elfogadta a bizottság kiküldését. Tagjai lettek a bizottságnak első sorban azok, kik a mai vitában részt vettek, továbbá Jókai Mór, Urváry Lajos, id. Ábrányi Kornél, dr. Hubay Károly, Barabás Miklós, Bercsényi Béla, Evva Lajos.

Színház és hangversenyterem.

»A ritkán hallható zeneművek« hangversenyeinek utolsóját, szerdán hallottuk a vidgató kis termében. Teljes elismerés illeti K l e m c k e Lajos urat ezen hangversenyek rendezéséért és reméljük, hogy az »utolsó« jelző csak a mostani időnyre vonatkozik és hogy a jövőben újra élvezhetünk »ritkán hallható zeneműveket«, abban a kitünő előadásban a melyben azokat ez a kis művészcsoport bemutatni szokta. Reméljük ezt annyival inkább, mert a tömeges látogatás, melynek ez utolsó hangverseny örvendett, ékesszóló bizonyítékát képezte a közönség fokozódó érdeklődésének ezen életrevaló vállalat iránt.

A gazdag és változatos műsort Beethoven ismeretes nagy Hetese (Es-dur 20. mű), hegedű, mély hegedű, gordonka, nagy bőgő, klarinét, kürt és bűgősipra, nyitotta meg. Gyönyörű Adagioja és tartalmas Menuettoja ma is nagy hatást keltett. Kár, hogy az érdekes változatokat és az utána következő Scherzot művészeink elhagyták. Ezt követte három dal Byron héber énekeiből, Schumanntól, női hangra hárfakisérettel, névszerint a »Jephta leánya«, »A holdhoz« és »A hősnek« címűek. Mind a három kiváló gyöngye a nagy romantikus műzsájának. De mind a három erős próbára teszi az énekesnő intonációjának tisztaságát és énekének biztonságát, azonkívül nagy igényekkel lép fel felfogási és előadási képessége iránt is. I g e r c s i c s Katalin kisasszony minden tekintetben a mű magaslatán állott. Szép és lágy hangja kellemesen hatott a hallgatóra. Valóban sajnáljuk, hogy ezen kitünő hangverseny-énekesnőt oly ritkán halljuk a hangversenyteremben. A hárfakiséretet K l e m c k e - D u b e z Anna asszony művészileg látta el. Volkmann Róbertnek kedves »Szenderdal«-a — hárfá, klarinét és kürtre — képezte az est ujdonságát, mely K l e m c k e - D u b e z asszony, továbbá B ö h m és D r e s c h e r urak remek előadásában zajos tetszést aratott. Mozart 1-ső számú Szerenádja 2 oboe, 2 klarinét, 2 kürt és 2 bűgősipra, és Händel híres »Largo«-ja egészítették ki a műsort. Az egyszerűségében magasztos orgona-szerzeményt K l e m c k e Lajos berendezte 2 hárfára, magánhegedűre, hegedűkre és mélyhegedűkre, gordonkára, nagy bőgőre, oboera, 2 klarinétra, 2 kürtre és 2 bűgősipra és ebben az alakban mutatta be, méltó befejezéssel az élvezetes estének.

A »budai dalárda« e hó 7-én, alapításának 19-ik évfordulója alkalmából, hangversenyt rendezett a vizivárosi »Fácán« termeiben. — E hangverseny eredményére büszke lehet az egylet, mely nem ritkán adta tanujelét annak, hogy nemes hivatásának magaslatára tud emelkedni.

A műsor fénypontjait a Schweida Rezső egyleti karmester vezetése alatt előadott kardalok képezték, melyek közül kiváltak és a nagyszámú közönséget különösen tetszésre ragadták: Huber Károly, orsz. karnagy »Nem nézek én, minek néznék« és »Eső esik, csókeső esik« magyar műdalai melyeket az egylet verével és látható előszeretettel énekelt mi abban találja indokát, hogy ezen kar a jeles szerzők legeredetibb, árnyalatdús és melodikus zenekölteményei egyike; továbbá Erkel F. »Takarodó«-ja a »Névtelen hősök« dalműből és Mendelssohnnak »A művészekhez«, magán négyessel irt férfikara, mely utóbbiban alkalma volt a működőknek és különösen a mély hangoknak egész erejét és tömörségét érvényre juttatni.

A kardalokon kívül a hangversenytermekből előnyösen ismert Guhrauer Katalin úrhölgy és Schmidt Ferenc úr egyl. tag énekeltek magánadalokat, Storch A. »Eji üdvözlét«-ének tenor magánát pedig Kronstein Ferenc egyleti tag adta elő nem csekély élvezetet nyújtó kellemes csengésű hangjával.

A kardalok zenekar kíséretét a »Jelacsics-ezred«-nek Leibold J. karnagy vezetése alatt álló zenekara teljesíté, mit ezúttal azért kívánunk külön megemlíteni, mert kitűnt az szabatosságával és discretiojával, mit a katonai zenekaroknál, különösen vonó hangszerek mellett, többnyire nélkülözünk.

A »Harmonia« magyar zeneművészek társulata igazgatósága által f. évi december hó 17-én, délelőtt fél 12 órakor a társulat zongora-termében, a társulathoz kiadás céljából beérkezett zeneművek, valamint a világ zeneirodalom újdonságai bemutatására rendezett III. reggély műsora: 1. »Vonós négyes«, Székely Imre. (Zongorára négy kézre alkalmazva megjelent a társulat kiadásában); az első és második tételt előadják Úrhegyi Mariska és Metzler Antonia k. a., a nemz. zenede zongorakiművelési osztályának növendékei. 2. a) »Ha szép szemed csodálhatom«, b) »A dal, mit ajkad zengett« (Heine) kéziratban; dr. Steiger L., sze ző zongorakísérete mellett énekli Morgenstern Cälia k. a., az orsz. színészeti tanoda uövendéke. 3. a) »Nos airs Bretons«, Planquette, (megjelent »Choudeus«-nél Párisban), b) »Invite á la Danse«, Zaytz, (megjelent »Hendel«-nél Párisban), énekli Hegyi Aranka k. a., a népszínház tagja. 4. a) »Zigánytánc«, b) »A malomban«, c) »Az erdőben«; apróságok zenenaplómból (kézirat), dr. Steiger; zongorán előadja Jeruzsálem Julia k. a., az orsz. zeneakadémia növendéke. 5. »Fülemüle dal« magyar irányban (kézirat), dr. Steiger; szerző zongorakísérete mellett énekli Morgenstern Cälia k. a. 6. »Kék nefelejts«, (megjelent a társulat kiadásában), Serli Lajos; énekli Hegyi Aranka k. a. — Az új szerkezetű hangverseny-zongora »Ehrbar« bécsi udvari zongoragyáros készítménye. — A következő reggély a karácsonyi ünnepek miatt 1883. évi január hó 1-én tartatik.

Zeneujdonságok reggélyei címen, mint azt utóbbi számunkban már megemlítettük, társulatunk minden vasárnap délelőtt zeneelőadásokat rendez saját zongoratermében. Eddig kettő tartatott meg, még pedig fényes eredménnyel. Az egész fővárosi sajtó elismerőleg nyilatkozott s azon reményének adott kifejezést hogy ezen reggélyek zeneművészeti életünk egyesülési pontjává lehetnek csakhamar. Az első reggélyen többnyire a társulat kiadásában megjelent zeneművek kerültek előadásra. **H u b e r Károly** orsz. karnagy »Szózat« változatai vonós négyesre, **G o b b i Alajos**, **P i s c h i n g e r Alajos**, **S z u k Lipót** tanárok és a szerző kitünő előadásában élénk tetszésben részesültek. Nem kevésbé tetszett **A g g h á z y** tanár hangolatteljes »E s t e v a n m á r« című dala, melyet **S z e n d r ő i** a nemz. színház derék basszistája kitünően interpretált. **S z é k e l y Irén** kisa. atyjának egyik újabb még kéziratban levő szerzeményét játszta zongorán, ez egy hangverseny etudet, mely a legkifejlettebb technikát is kemény próbára teszi. A kisasszony napról-napra bizonyítja fényes tehetségét melytől még sokat várhatunk. Nagy érdeket kölcsönzött ezen reggélynek egy oly zeneszerző művének bemutatása is, kinek nevével fájdalom oly ritkán találkozunk a hangverseny műsorokon. **V é g h János** az orsz. zeneakademia alelnöke egyike a legképzettebb zenészeinknek s a tőle hallott »K e r i n g ő k« zongorára nagy kézre újra igazolták a benne rejlő zeneszerzői tehetséget.

A második reggély fénypontját **P á l m a y Ilka** asszony éneke képezte. **L e c o c q »Kertész lány«** című dalművéből énekelt két számot, a csattogó rytmusú **B o l l e r ó t** és egy kedves kis áriát, ráadásul a szünni nem akaró taps és »hogy volt« viszonzásául. Énekeit továbbá ugyanezen operából egy kettőst dr. **H u b a y Károly**lyal, melyet meg is kellett ismételni. A ki ismeri **P á l m a y Ilka** asszony elragadó, bájos előadási módorát, az tudhatja, hogy ő neki minden fellépés akár színpadon, akár hangversenyteremben — diadal. **Z e r d a h e l y i Olga** kisa a nemz. zenede nagy tehetségű hegedű növendéke **V i e u x t e m p s** és **H u b a y Jenő**től játszott darabokat, mindkettővel finom előadási képességének és lágy, édes hangjának adván bizonyítékát.

Az összes számok kíséretét **R a u s c h Károly** zenetanár eszközölte azzal a dicsérendő diszkrecióval és szakavatottsággal, mely őt a főváros legkeresettebb kísérei közé helyezik.

Alaga Géza hétfőn, 1882. évi decemberhó 25-én a »Hungaria« szaloda termében esti 7 és fél órakor a Magyarhonban élő zeneművészek segélyegylete javára, **H e g y i Aranka** kisasszony, a Nemzeti színház zenekarának több tagja, továbbá tanítványai szíves közreműködésével cimbalom-hangversenyt rendez, melynek műsora a következő: 1. a) **Rákóczy** induló, b) **XI-ik** cimbalom-etude egy verővel s anélkül (unisono), c) szövegtelen dalok **Mendelssohn**tól két cimbalmon előadják **V i z e r Kálmán**né urhölgy és **K a s z n e r Károly** ur. 2. Ének, előadja **H e g y i Aranka** k. a. 3. a) Változatok a **Velencei Karnevál**, és b) **Flotov Márthá**jának egy témájára, cimbalmon előadja **Schunda Irma** k. a. 4. **Kürt-solo**,

játsza Drescher Rajmond tanár 5. a) Részlet Donizetti Lucreziájából, b) Népdalok, cimbalmon előadja Völgyi Cornelia k. a. 6. Ének, előadja Hegyi Aranka k. a. 7. a) IX-ik cimbalom-etude, b) Népdalok, előadja Kaszner L. ur. 8. Magyar serenade 4 tételben, vonós hangszerekre cimbalommal Allagától, előadják: Kiss P. tanár, Fischer K., Benkő H., Predits L., Tintner B., Kaszner K., urak és a szerző. A cimbalmon előadottak a rendező átíratái, részben szerzeményei; s a magándarabok az általa irt cimbalom-iskola sajtó alatt levő 3-ik kiadásból valók. A pedál cimbalmok Schunda V. J. udvari hangszergyáros készítményei. — Az ének s kürt zongora-kíséretét Szabados Károly ur szíveskedett elvállalni.

Jegyek kaphatók a Harmonia zeneműkereskedésben (váci-utca 3. sz.) és Schunda V. J. hangszerüzletében (magyar-utca 26. sz.) valamint este a pénztárnál. következő áron: Ülőhely az első 5 sorban 2 frt a többi sorokban 1 frt 50. Bemenet 1 frt.

A farsang utáni hangversenyivadban a következő művészek fognak Budapesten hangversenyezni: Dyna Beumer a gyorsan hirre vergődött énekesnő, Ondricek hegedűművész és a világhírű hegedűkirály Wilhelmj Agost ki március havában fog 3 nagy hangversenyt adni fővárosunkban.

T Á R C A.

A kertészleány.

(Le cœur et la main.)

(Lecocq legújabb operette-je. Első előadás a népszínházban, dec. 16-án.)

Lecocq Párisban megbukott műve, három hónappal az ottani előadás után, eljutott mi hozzánk, hogy a népszínházban — teljes sikert arasson. És ezen siker teljesen jogosult is, mert Lecocq e legfiatalabb születése egyike a legsikerültebbeknek.

A mi az operette szövegét (Nutter és Beaumont társas munkája) illeti, a »Nap és Hold« cíművel azonos és valóban feltűnő, hogy sem a zeneszerző, sem a szövegírók, sem pedig az igazgató azt észre nem vették.

A szöveggönyv a leggyengébb gyártmányokhoz tartozik e téren. Egy herceg, ki egy királyleányt vegyen nőül »az európai egyensúly helyreállítása végett« nem akar beleegyezni. A véletlen úgy akarja, hogy a

királyleány mint kertészleány öltözködik és a herceg belészeret. Az nem árulja el magát és a herceg azon hiszemben, hogy az esküvő után is folytathatja összeköttetését a kertészleánynyal, beleegyeznek a nem szeretett szeretőveli házasságba, de visszataszítólag viseltetik irányában. Kolostorba záratja; de ez különféle álöltözetekben megmenekül és miután ő is megszerette a herceget, mindent felhasznál, hogy vele találkozzék.

A harmadik felvonásban a királyi apa vejét meglátogatja, hogy tudtára adja egy bekövetkezendő örvendetes ereményt. A vő esküszik hogy ártatlan, de őt a szép kertészleány, ki most mint hercegnő jelenik meg desavouálja.

De minél szegényebb a szöveg, annál gazdagabb a zene szépségében és találékonyságban. Alig hisszük, hogy Lecocq valaha több inspirációval és biztosabb kézzel irt volna zenét, mint a Kertészleány zenéjét. E művében Lecocq számos helyen a könnyű operette stylust elhagyja és az opera-comique zenéjébe csap át, és bizonyítékát adja, hogy Lecocq az opera-comique terén is nem kevésbé szerezhetne babérokat, ha akarna és ha végtére alkalmat adnának neki arra.

A partitúra számai közt különösen kitűnnek az első felvonásban: a gardisták tüzes bordala elragadó rhytmussal; a király coupletje: »Elvesztettem vömet«, melyet Solymossy a nála megszokott ritka komikummal ad elő; Gaëtan herceg románcja: »Te általad isteni lény« és az ugyanattól énekelt couplet, mely az »Én egy kissé fantasztikus herceg vagyok« kezdetű finalét szakasztja félbe. Mindkettőért Vidor ur zajos tapsot nyert.

A második felvonásban, mely az operette legjobb része, lekötik a hallgató figyelmét: a »Sisak dal« mely a »Nap és Hold« — »Rataplan« mintájára van készítve, csak hogy előbbi sokkal sikerültebb. Említsük még az érzelmeteljes és finoman irt kárt: »Nemsokára a templom« és eljutottunk a partitúra gyöngyéhez, értjük a szerelmi kettőst Gaëtan és Mikaëla közt, mely rövid időre egy bolero által félbeszakítottatik, de ismét a kettősbe megy át. E szám bármely opera díszére válnék. Pálmay asszony ugy szép, érzelem teljes éneke, mint művészi játékával ebben remekelt, és ismét megmutatta, hogy mennyire nincs igazuk bizonyos kritikuskuraknak, kik egyebet sem tudnak, mint ezen nő énekében és játékában gáncoskodni. De reméljük, hogy e siker után ők is be fogják látni, hogy nem egy hamar akadnánk ily sok oldalú művésznőre.

A harmadik felvonás, a mű leggyengébb része, szinte tartalmaz igen szép részeket, de sokkal kevesebb értékűek. Többek közt említjük, a király coupletjét: »Ne félj a szép leánytól« és a vég-couplet, melyet az egész személyzet énekel.

Az előadás kitűnő sikereért Pálmai Ilka asszonyt és Erkel Elek karnagy urat illeti a legnagyobb elismerés. — Előbbi izlésteljes éneke, egyszerűséggel és rendkívüli finomsággal előadott coupletje a harmadik felvonásban, továbbá a bánulatos virtouzitással énekelt és táncolt bolero: »Egy este Perez, a kapitány«, a nagyszámú közönség részéről a legnagyobb tetszés nyilatkozatokkal találkozott.

Erkel karnagy pedig ismét bebizonyította, hogy a népszínház egyik legerősebb oszlopa. Valóban öröm volt hallani, mily pontossággal, finom nűiancirozással és eleganciával játszottak és énekeltek a közreműködők. A kar pedig oly egybevágón énekelt, mint azt már régen nem volt szerencsénk hallani egy premiéren. — Kivánatos csak egy volna még, hogy a kisebb szerepeket is alkalmasabb kezekbe adják, mert ellenkező esetben oly szerep, mint a Josefa-é, melyet Beregi Kornélia k. a. adott, teljesen elvész mint az fájdalom, ekkor is történt.

† † †

A királyné zongorája.

S mégis vannak előérzetek. — —

Az 1787. év egyik estéjén Mária Antoinette francia királynő, bátyja II-ik József császár karján — ki ép Párisban időzött — hagyá el a királyi színházat.

A lépcsőházban a királynő elejté legyezőjét, melyet egy, az akkori divat szerint díszesen öltözött úr felvéve, udvariasan átadott neki.

»Kinek kell köszönetet mondanom«, kérdé a királynő kissé kelletlenül.

»Én ügyvéd vagyok Párisban, felség.«

»És neve ?«

»Robespierre Maxmilian.«

»Fogadja hálámat, ügyvéd úr.«

Egy büszke főhajtás, és a királyné folytatta útját. — De II-ik Józsefhez fordulva, így szólt: »ez ember bennem félelmet keltett.«

»Mióta félnek a hölgyek ruháktól (robes) és ékkövektől (pierres)« felelt a király kacagva és elragadtatva sikerült szójátékától. . . . .

E »Robes-pieres« a szegény királyné életébe került.

* * *

Az 1792. év augusztus 10-én végre berontott a nép a tuileirák palotájába is, hogy ott vak dühében folytassa a rombolást, zúzást mi már annyi fenkölt, nagy emlékét a művészetnek adott át a természet öröktörvényének a mulandóságnak. Féktelen dühvel rohant e piszkos, rongyos söpredék végig a termeken; mint orkán, mely útjában mindent elsöpört, tönkre tett és összeszúzott butort, szobrot, képet, szóval mindent, mi erejének ellentállni mert. Az ablakokon lökte ki az utcára, udvarra, kertbe a drága műkincseket. Így érték a királyné zenetermébe is, melynek kertre nyiló ablakain mindent kihánytak.

A nemzetörség egy ifjú tűzérje, neki dőlve a falnak, közönyösen nézte a bösz nép működését mindaddig, míg a terem közepén álló zongorára, mely Erard mesterkezének műve volt került a sor.

Erre, mintegy felvillanyozva, közéjük ugrott, egy dörgedelmes »álljt« kiáltva s kezét védőleg a zongorára tevé.

A tömeg első pillanatra meglepetve állott s nézte a vakmerőt, ki egy maga merészelt féktelenségöknek gátot vetni.

»A mit, nem komédiázunk« szolt a legizmosabb s egyszersmind leg-szurtosabb, ki vezérök látszott lenni. »mit akarsz?«

»Megkimélését e butodarabnak.«

»Mit akarsz vele?« ép oly jól lerepülhet társai közé szárnyak nélkül is, mint a többi«, mondá saját célzásán röhögve »mire is szolgálhatna ez az arisztokratikus valami?«

»Mire szolgálhat?« replikált a tüzer »azt mindjárt meglássátok — nincs, nem is lehet semmi, a mi hazafiasabb volna, mint e butodarab, benne rejlenek legdrágább dallamaink. — állítsátok helyre s ha szavaim igazságáról meggyőződtek, meg fogtok annak kegyelmezni.«

Ezzel a tüzer szék hiányában mint a melyek már mind invalidusokként heverték a kert virágágyai között, oda guggolt a zongora elé és játszta nekik a »Ca-irát«, »Carmagnolét« stb.

A nép percekig ámulva figyelt, míg felpezsdülve a könnyű francia vér az ismert dallamok hallatára neki kezdett a táncnak s ugrált, kacagott, ujjongott, míg végkép kimerülve, abbahagyni kényszerült a rögtönzött bált.

Egy sem gondolt már a rombolásra, vígan tódultak le a fák árnyai alá kipihenni fáradságokat — és Mária Antoinette zongorája meg volt mentve.

A tüzer is távozni akart már elégűlten a sikeren, midőn a lépcső fókán szembetalálta magát egy tisztességes öltözötű férfival, kit már előbb is észrevett a tömeg közt, amint könnyező szemekkel és összekulcsolt kézzel állt a zongora mellett és azt megmentve látva boldogan, hálásan mosolygott felé.

»Nos uram, meg van ön elégedve?« kérdé most tőle a tüzer.

»Ah uram, ön egy angyal!«

»Oh kérem, legkevesbé sem én tüzer vagyok, nevem Alexis — és ön?«

»En a királyné zongorahangolója voltam, nevem Doublet. Ah uram, szivem meg akart törni amint tétlenül kellett nézmem, mint pusztítja el a dühödt farkas királynőm kincseit, s midőn a zongorára került a sor, nem fojthattam vissza könnyeimet. Az ön leleményes szelleme megmentette e drága darabot s én szivem mélyéből mondok köszönetet önnek érte.«

»Nos igen, a zongora most már a feledés biztonságában van, de ön! — ha önt meglátják s észreveszik tisztességes öltözékét, mi nemökben óriási bűn, ön a halál gyermeke. Jöjjön, jöjjön, biztosítsuk magunkat.«

Ezzel karonfogva a hálálkodó Doublet az előtte ismeretes titkos utakon elhagyta vele a palotát.

* * *

1853. augusztus 10-én, ép évfordulóján az elmondott eseménynek, des Champeaux, az invalidus palota parancsnoka nagy ebédet adott. Singier, az opéra comique igazgatója is jelen volt — Ebéd után a parancsnok karonfogva Singiert, így szolt hozzá: »ön a zene mestere, jöjjön, mutatok önnek egy »rosz Lantot«, a ki érdekelni fogja.«

Ezzel a mellékerembe vezette, hol egy gazdagon aranyozott zongorán egy galambösz tiszt játszott.

Alig hogy Singier a zongorát megpillantja, örömmel felkiált s feléje szalad, — »ah, e hangszert ismerem! belől a tetején egy Watteau képnek kell lenni. Pásztorfiúk és leányok, kik furulyaszó mellett táncolnak.«

»Igaz, igaz«, mondja a parancsnok, »de honnan tudja ezt ön?«

»Parbleu, csak ismernem kell nekem, megmentőjének.«

E szavakra az ősz tisztt felsikoltva, Singiert karjaiba zárta s zokogva nevetve megcsókolta — »ah igen, ön az, kinek e gyönyörűséget köszönöm, hogy e kedves hangszeren játszhatom; én az egykori hangoló Doublet vagyok.

A felismerés megható volt, a két barát percekig szóhoz sem tudott jutni az örömtől.

Mig végre Doublet megszakitva a csöndet, kérdé: »de hol hagyta egyenruháját, Alexis?«

»Oh barátom, én már nem vagyok Alexis a katona, én Alexis Singier, Mehul tanítványa, zeneszerző és az opéra comique igazgatója vagyok. Elhagytam a katonai pályát, hogy csupán szenvedélyemnek, a zenének éljek. De te Doublet, hogy jössz te az egyenruhához?«

»Ama rémletes esemény után beláttam, hogy számomra nincs már munka a tuileriákban, puskát ragadtam, jól tartottam magam s eljutottam lassanként a tiszti rangig.

»De hogy jössz a királyné zongorájához?«

»Nagyon egyszerűen. 1844-ben véletlenül Hortense királynő hagyatéka licitálásához jutottam s képzeld meglepetésem, mikor e zongora került a kalapács alá. Láttára, az édes ifjúkor emlékeinek egész özöne ébredt föl bennem. — ismét látni véltem ama boldogtalan, nemes királynét, előtte énekmesterével, Sapioval, — hogy hagyhattam volna másnak e hangszert, — potom árért megvettem, holott nekem egy milliót ér meg. — Ha meghalok, ami úgy hiszem nem sokára fog bekövetkezni«, folytatá megsimitva ősz fűrtet, »e zongora a te örököd legyen! . . . . .

S csakugyan, alig pár nap mulva a zongora Singier birtokába jutott, ki könnyezve követte barátja koporsóját

»És mégis vannak előérzetek.«

Hazai hírek.

* **A temesvári színház megnyitási ünnepeiről** még a következőket közöljük: A magyar színtársulat, mely a színházat felavatá, a temesvári lelkes fiataloktól egy óriási babérkoszorút kapott, melyet Hunyadi Margitnak a prolog elszavalása után nyújtottak át. — A közönség Mansberger Jakab színigazgatót, Galló gépészt és Lehman festőt zajosan kihívta és megéljenezte. A szindarab eljátszása után pedig Török János polgármestert és Bader Henrik építészeti biz. elnököt lelkes frenetikus tapssal és éljenekkel kihíván, ez uton

is háláját leróni akará azok irányában, kiknek, ugyszólván, egyedüli érdeme, hogy ma már a temesváriaknak színházuk van. — Az előadás után a közönség színe java a vigadó nagy termébe vonult, hol az arad-temesvári színtársulat összes tagjai, a vállalkozók, mint a temesvári polgárság köréből alakult rendező bizottság vendégei voltak. A lakoma, melyen számosan sőt helybeli kiváló polgárművek is részt vettek, igen vidám kedélyben tartá a jelen voltakat. Az első pohárköszöntőt Török polgármester mondá, melyben kiváló tapintattal sikerül-

ten éltette a színház építő tervezőjét Fellenert, a művezetőt Baadert, kinek sokoldalú elvitázhatatlan érdemeit megkapóan eesetelte; a városi építészeti bizottságot, az összes vállalkozókat s nemkülönbön megemlékezett és sajnálatát fejezi ki a közönség is saját nevében a felett, hogy a prologus szerzője Kiss József személyesen nem jelenhetett meg; poharat emelt még Mansberger Jakab színigazgatóra; a szintársulat összes női és férfi tagjaira, és azután forró óhajának ad kifejezést, hogy minél tovább minél nagyobb eredménnyel viragozzék a magyar művészet az új színházban. — Ezután V ar j a s s y Árpád mondott sikerült toasztot Török polgármesterre; K r a m á r Béla a temesvári polgárságra. — Szóltak még számosan, úgy dr. Stefanovits, Nagy László, Eisenstädter, Dobó főjegyző, Gotthielf, Kisfaludy s dr. Benedek, Reiner Adolf, kik mindmegannyian lelkesült szavakban német és magyar nyelven azon forró óhajuknak adtak kifejezést, hogy minél hamarébb engedje az ég elérni azon időt, hogy a temesvári színházban kizárólag és állandóan magyar szinelőadásokkal fejlesztessék a magyar nyelv és a magyar múzsa állandó színhelye legyen e város és e színház!

* **A karácsonyi kiállítás.** mely már a múlt évben is közkedveltségnek örvendett, az idén a műcsarnokban földszint, az iparmuzeumnak irodái helyiségében, egy kedvező világítása által kiállításokra kiválóan alkalmas teremben fog megtartatni, melyet Tréfort Ágoston vallás és közoktatásügyi miniszter e célra átengedett. Eddig már számos kis képet küldtek be, valamennyit 100 frton alóli árban. A kiállításon alkalmas lesz a közönségnek olesó s a magasabb igényü izlésnek mégis teljesen megfelelő karácsonyi ajándékot vásárolni. A közönség az őszi kiállításnak f. hó 20-ára kitűzött bezártáig, az arra váltott jegyekkel, a karácsonyi kiállítást ingyen fogja látogathatni, melynek érdekét nagyban fogja emelni két, ugyanazon teremben kiállítandó, elkésve ér-

kezett festmény: Lietzenmeyer Sándornak a képzőművészeti társulat által a muzeum számára megrendelt nagyszabású történeti festménye, „Magyarországi szent Erzsébet“ és Smith-Hald-Frithy of párisi hirneves festőnek képe „Vasárnap reggel Norvégiában.“ Az őszi kiállítás tehát már csak hat napon marad nyitva. Az eddigi általános érdeklődésből következtetve s tekintettel arra, hogy az ő Felsőgeik által s a magánosok részéről is megvásárolt nagy érdekű festmények a kiállítás után a nyilvánosságtól végleg vissza fognak vonatni, remélhető, hogy a közönség a még hátralevő idő alatt tömegesen fogja megtekinteni a tárlatot. — A napokban Tréfort Ágost miniszter családjával ismét hosszabban időzött a kiállításon. Legutóbb a tárlaton a következő vásárlások történtek: Gróf Zichy János megvette a „Huszárok“ című képet Feledy Tivadartól, Pethő Gyula a „Virágok“ című esendéletet Lazányi Irmától, Aigner Ferenc „Egy kérdés“ című kedves életképet Révész Imrétől. Lesage Gabriellának fayence-festményét egy Bock nevű angol vette meg Kairóból, végül Simanovszky Waclawnak eredeti szoborművét, a „Csikós“-t egy ismert nevű műbarát vásárolta meg.

* **Vidéki színházak tűzbiztonsági berendezése.** Most, a temesvári színház megnyitása után időszerűnek tartjuk a vidéken legujabban megnyitott és még építés alatt álló színházak berendezésére nézve rövid összehasonlítást közölni. A vidéken körülbelől egy év leforgása alatt megnyitották a zombori, pápai, szombathelyi, ceglédi színházakat és most legujabban a temesvárit, míg a szegedi, nyitrai, s.-a.-ujhelyi, pozsonyi, zágrábi és mármaros-szigeti részint befejezés, részint építés alatt áll. Ezek között úgy világításra, mint tűzbiztonságra nézve minden esetre első helyen áll a most megnyitott temesvári színház, melynek világítási és tűzbiztonsági vízvezetéki berendezését Zellerin M. tervezte és eszközölte, ki tudvalevőleg a hely-

beli nemzeti színház a legutóbbi átalakítások alkalmával színpadi esővel és egyéb célszerű berendezésekkel ellátta. A temesvári színház nézőterét oly csillár-kupola világítja meg, mely bármely fővárosi színháznak is diszére válnék. Az összes világítás a nagyobb biztonság kedvéért egy gép által szabályozható és itt eszközlik egy praktikus szerkezet által az „éjjelt“, a „nap-palt“, a világot, a színpad színes világát stb. A lépcsőknek és csarnokoknak külön légszuszvatékük van, hogy vész esetén ezeknek világíthatása ne legyen a színpadtól függővé téve. A többi tűzbiztonsági berendezést a vasfüggöny, a tüzesapok, kifolyó csapok, kutak, stb. képezik, melyek a padláson, a színpadon, a zenekarnál, a folyosókon és a buffetben vannak alkalmazva és melyeket 4, a padláson elhelyezett nagy víztartó táplál. A zombori színház loesoló- és tüzesapokkal van ellátva, de mivel itt az u. n. fluid légszusz van alkalmazva, a világítás nem minden veszély nélküli. — Szegeden már nagyobb mérvűek a tűzbiztonsági intézkedések és a világítás is elég fényes és biztos lesz. — A pápai színház szintén a modern követelményeknek megfelelően lett építve tűzbiztonsági szempontból is. — A debreceni színházat a bécsi katasztrófa után látták el a tűzbiztonsági berendezésekkel és a most épülő nyitrai, s.-a.-ujhelyi, pozsonyi, zágrábi és máramaros-szigeti színházaknál szintén többé-kevésbé tekintettel vannak a hasonló berendezésekre.

* **A soproni katona-zenekar** 2. hangversenye szintén kitűnően sikerült. A kaszinó I. emeleti étkezőterme egészen megtelt válogatott közönséggel. Emelte a hangverseny sikerét, hogy a zenekar a terem közepén volt elhelyezve és így mindenki jól hallotta az előadott zenedarabokat, melyek közül legtöbb tetszésben részesült Csáky Manó gróf „rózsavirágok“ című keringője. Szerzője zajos tapsban és kihívásokban részesült. A keringőt a hangver-

senyre következett táncnál is kétszer játszották. A változatosan összeállított műsorból kitűntek még: „Andantino“ és „A la Hungaroise“ gordonka solók harmonium kísérettel és „Az alpesi tündér“ és „A villachi postakocsis“ c. octettek. Annak dacára, hogy a műsort ez alkalommal két ponttal rövidebbre szabták, a hangverseny a hosszú szünetek miatt majdnem 3 óraig tartott és a közönséget már-már kifárasztotta. Nézetünk szerint célszerű volna rövidebb szüneteket tartani. Hangverseny után a türelmetlen fiatalság a kis terembe vonult, hol fél 11 órakor a tánc kezdődött. Mintegy 40 pár vett benne részt kiváló jó kedvben reggeli 3 óráig. Kár, hogy az egyes táncdarabok közt is a szünetek igen nagyok voltak.

* **A lugosi dal- és zeneegylet** 1882. december 8-án a „Magyar király“ vendéglő termében hangversenyt rendezett, következő műsorról: 1. Thern K.: Dalünnepen. Férfikar. 2. Ascher: Ábránd, „Traviata“ dalműből. 3. Huber K.: Magyar dalok. 4. Beethoven: G-dur szonáta. Scherff és Schwach urak 5. Ketterer-Durand: Kettős „Faust“ dalműből. 6. Schubert: „Légy üdvöz“. Schmidt Györgyike k. a. 7. Abt „Májusi éj“.

* **A győri ének és zeneegylet** dec. hó 15-én a városi színházban saját alaptökéje javára hangversenyt rendezett, következő műsorról: 1. Erkel F. „Hunyady László“ dalműéből induló. Előadja a férfi dal- és zenekar. 2. Boildieu. „Fehér nő“ dalmű nyitánya, előadva a zenekar által. 3. Becker. „Kápolna,“ férfi kardal. 4. Huber K. „Magyar ábránd,“ hegedűre zongorakísérettel; előadva ifj. Ehrlich Móríc és Hantschek Jakab egyleti tagoktól. 5. Balfe. „Haimonfiak“ dalmű nyitánya, zenekarra. 6. Szentirmay E. „Húzzad cigány,“ férfikarra alkalmazta Huber K. 7. Erkel F. „Névtelen hősök“ dalműéből takarodó. Előadva a férfi dal- és zenekartól. 8. Verdi. „Troubadour“ dalműéből a III. felvonás 1-ső

jelenetének vegyes kara. Előadva a női és férfi énekkartól, zenekar kísérettel. — A Berecz Imre karmester szakavatott vezetése alatt megtartott hangverseny, minden tekintetben sikerült.

* **Az egyetemes magyar népdalgyűjtemény** zongorára alkalmazott dallamkönyvéből a „Magyar Dal-Album“-ból megjelent a IV. kötet 1-ső füzetete is a 601–620 számú, következő dallamokkal: 1. A bimbóból lesz a piros rózsza. 2. A csákvári réztoronyba. 3. A csengeri temetőn. 4. A esetényi hegy alatt. 5. Addig-addig kukorékolt. 6. A deáknak jól van dolga. 7. Adjon Isten a magyarnak. 8. A fejkötőd pántlikája. 9. A hegedűt hallom. 10. A kis ma-

dár a zöld fán. 11. A kis madár dalolgat. 12. A legény egytől-egyig. 13. Alig jöttél s itt hagysz már. 14. Alig várom azt az órát. 15. Alkony száll a vidékre. 16. A macskának négy a lába. 17. Ama fejez nyárfák alatt. 18. Amely kis lány sokat szeret. 19. Amióta szeretőm vagy. 20. Az én babám durcás leány. A „Magyar Dal-Album IV. kötete ismét 10 havifüzetben jelenik meg és pedig 200 dallamtartalommal. Előfizetési ár egész évre: 10 füzetre 1 frt 80 kr., félévre: 5 füzetre 90 kr. Egyes füzet ára 25 kr. Minden füzet bérmentve küldetik szét. Előfizetések legcélszerűbben postautalványon a „Magyar Dal-Album“ kiadóhivatalához Győrbe intézendők.

V i d é k.

Szeged. dec. 12. A „szegedi dalárda“ 10 éves főnállásának jubileuma. Folyó hó 2-án érdekes ünnepélynek volt a felsővárosi Kaszinó terme színhelye, ekkor ünneplé ugyanis a „szegedi dalárda“ 10 éves főnállásának jubileumát. Az estély minden tekintetben kitűnően sikerült s a terem dacára a szakadó esőnek s az incarnatus rossz időnek, teljesen megtelt a díszes közönséggel. A látogatottságról fogalmat adhat azon körülmény, hogy az első négyest száz pár táncolta. A műsor a következő volt: 1. Thern. „Dal-ünnep“ (ugyanezen műnégyessel produkálta magát a „szegedi dalárda“ legelső nyilvános föllépte alkalmával 1872-ben). 2. „Magán-dal“, énekelte Erdélyi Sándor, egyleti tag. 3. Liszt „Paulai szt. Ferenchez“. 4. „A szegedi dalárda története“, előadta Szögédi Endre. 5. Huber. „Őseink emléke“, a bariton solót énekelte Skultéti László (zongora: Főkövi Lajos). A műsor kitűnően lett megoldva s a lelkesedett közönség minden számot viharosan meg tapsolt. Szögédi Endre fölolvásásában vázolta röviden a dalárda 10 éves főnállásának történetét. Előadta, mily apathikus körülmények között alakult meg az egylet s mennyit kellett küzdenie a tiz év alatt. A végén

statisztikai adatokkal mutatta ki, hogy az egylet buzgólkodott s munkálkodott oly mérvben, hogy tevékenysége mi kívánni valót sem hágy fönn. Így, hogy csak egyet említek föl, a dalárda tiz év alatt 90-szer szerepelt s így minden évre esik 10 föllépés. Tiz év nem hosszú idő, de ha tekintetbe vesszük, hogy történt ez az olyan egyletnél, melynek talaja nálunk Magyarhonban sajnos, még nincs kellőleg előkészítve, hát biz akkor tiszteletre méltó idő. Nálunk a közönség még nincs tisztában a dalárdák üdvös céljáról s azon jótékony hatásról, melyet azok a társadalomban gyakorolnak, sőt legtöbb esetben hajlandó azt hinni, hogy az egyesülés pusztán pokulás célból történik, ilyen körülmények között hát városunkban a „szegedi dalárdát“ dacára a számos kedvezőtlen körülményeknek, a tagok buzgalma mellett is, csak egy olyan, az ügy iránt a legigazabb lelkesedéssel bíró egyén, mint Szögédi Endre tarthatta föl. Nem akarok itt Szögédi Endre glossatorának csapni fel, de lehetetlen meg nem említeni azt, amit tett példájul annak, hogy lelkesedés és szilárd akarattal sokat ki lehet vinni. Szögédi ugyanis tiz év alatt (mióta a dalárda áll) nemcsak szellemi munkásságának legnagyobb részé-

szentelte a dalárdának, de anyagi jövedelmeit is. Szembe szállott a közönnyel, túrta a gúnyt s oda tartotta a hátát is ha kellett, de a „szegedi dalárda“ ma is áll s virágzik s vezetése alatt kétszer került ki győztesen a dalversenyekről Tiszta szívekből sok ilyen karmestert kívánok az országnak s akkor a dalárügy bizonyára virágozni fog. — Ez évvel letelik a három évi pártoló tagsági ciklus is s az újra megindí-

tott gyűjtés a legszebb eredménnyel kecsegtet. (A lefolyt három évi ciklusban a pártoló tagok száma 350 volt.) A tíz évet tehát a „szegedi dalárda“ azon tudatban ünnepelhette meg, hogy ez idő alatt híven ápolta a dalt s fokozottan szerezte meg a közönség elismerését, mi a legbiztosabb garancia további fennmaradására s virágzására

Alföldi zenebarát.

Külföldi hírek.

§ **Strauss János**, itt léte alkalmával tett ígéretéhez képest, január 18-án Budapestre jő s az országos nőiparegylet javára elő fogja adatni „Furesa háboru“ című operettejét a népszínházban, melyet Evva igazgató szívesen átengedett e célra. A zenekart Strauss maga fogja dirigálni. Megemlítjük egyuttal, hogy Strauss Budapestről magával vitte O'Donell grófné szül. Tarnóczy Malvina urnő magyar zeneszerzeményeit és azokat öcsese: Strauss Ede zenekara által Bécsben elő fogja adatni.

§ **„A nászék“** cím alatt a napokban új vigjáték került színre Párisban, melyet úgy a közönség, mint a kritika rendkívül kedvezően fogadott. A darab, melynek különösen elmés párbeszédeit dicsérik, egy vasuti indóházban játszik, hol az állomásfőnök éppen menyegzőjét ünnepli. Nem kaphatott szabadságot és így nem kelhet ifju nevével nászutra, sőt még az esküvő napján is el kell látnia szolgálatát. Alig ült az ifju pár vacsorához, a táviró kezd működni. A férj, ki egyedül akart lenni nevével, elküldte volt a táviró tisztet; most tehát neki magának kell az 5000 szóból álló táviratot felvennie. Alig hogy ezzel elkészült, katonai vonat érkezik, mely az éjjet az állomáson tölti. A tiszt a fűtött állomási szobába tódulnak, ebből félreértések, szöktetések, párbajok keletkeznek. Végre az állomásfőnök reá birja a tisztet, hogy az éjjelt a vagonokban töltsék, és mihelyt beszálltak, utnak indítja a vo-

notat. Azután nevéhez siet, de ki írja le rémületét, midőn őt sehol sem találja. Minden jel arra mutat, hogy ő is elutazott a vonattal. Csak reggel derül ki a félreértés és a bohózat, mely tele van kétértelműségekkel, véget ér.

§ **Bernhard Sarah Fédoráról.** A Gaulois külön mellékletet szentel Fédorának. Stevens Alfréd festőtől Bernhardt Sarah képe disziti a mellékletet Fédora jelmezében, ezenkívül Abbémától két rajz van benne. Bernhardt Sarahnak a második és negyedik felvonásban viselt ruhái, maga Bernhardt Sarah Sardou fejét rajzolja le arcélben. Legérdekesebb azonban Bernhardt Sarah cikke, melyben Fédorát ismer-teti. Fédora rám nézve Éva asszony második kiadása, isten teremtése, az asszony. Hogy megtestesítse a szerző gondolatát, egyuttal kacérnak kell lennie, mint a szláv nőnek, szenvedélyesnek, mint a spanyol nőnek, szerelmesnek, mint az olasz nőnek, furfangosnak, mint a francia nőnek, vérbelinek, mint az angol nőnek, bukott anyagnak, fehér szárnyakkal. Megkísértetem, hogy mindez legyen, először használt életemben a sok utazás, mert a különböző típusokat a természet után alkothatam meg.

§ **Bülow János** már hosszabb idő óta kedélybeteg. Most állapota oly rosszra fordult, hogy gyógyintézetbe kellett őt szállítani.

Kiadótulajdonos: a „HARMONIA“ magyar zeneművészek részvénytársulata.

A társulat hirdetései.

NEMECSKE JÓZSEF

BÉCS.

≡ **Mignon** ≡ zongorák. Tartós kitűnő hangszerek
Különösen ajánlatosak iskolák számára.

CARL HAMBURGER

zongoragyáros

BÉCS.

Kitűnő zongorák.

Kitűnő zongorák.

J. HEITZMANN és FIA

cs. kir. udvari zongoragyáros

Bécsben.

Első rangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntetések.

MARTIN WESSZELY

zongoragyáros

— ■ ■ ■ B É C S ■ ■ ■ —

különös specialitás az úgynevezett „Diminutiv“
zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang.
Bár milyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora
1½ méter. Különféle érmek.

HOYER

vonó-hangszer készítő

Égerben, (Csehország).

Gyönyörű imitációk különösen műkedvelők figyel-
mébe ajánlhatók.

!! Zene ujdonságok !!

1.	»Sárosi nóta« (csárdás), könnyű tetszetős zongoradarab	1 frt — kr.
2.	»Magyar rögtönzet« Gaal Ferenc, magyar irányú szalondarab, különösen a jobb zenét művelőknek	— » 75 »
3.	»Gyermekélet« tiz fokozatos és jellemző zongoradarab Somogyi Mórtól	1 » — »
4.	»Paula rezgő« csinos táncdarab, szerző Grechenek Béla	— » 60 »
5.	»Nefelejts« lengyelke, szerző Kiss Béla	— » 60 »
6.	»Gyöngyvirág« keringő, szerző Somogyi Mór	1 » — »
7.	»Nana-keringő«, szerző Bánfi Sándor	1 » 20 »

!! Dalegyletek figyelmébe !!

Következő új férfi négyesek jelentek meg, s kaphatók a társulat nemzeti zeneműkereskedésében.

Erkel Ferenc, Takarodó	Ara 1 frt — kr.
Huber Károly, Húzzad cigány	» 1 » — »
» » 1. sz. Nem nézek én, minek néznék	} » 1 » — »
» » 2. sz. Esik eső, csókeső esik	
» » Harmonia induló	» — » 60 »
» » Vartyogi dalnokverseny	» 15 » — »
» » Nász dal	» 1 » — »
» » Hullámszik a tiszta buza	} » 1 » — »
» » Zöld leveles fehérvirágos akácfa	
Serly Lajos, Éji zene	» — » 60 »
Sigmond Akos, Szerenád	» 1 » — »

47. 48. sz.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK

HETI SZEMLÉJE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

ERNEY JÓZSEF.

KIADÓTULAJDONOS:

A „HARMONIA“ MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMT. IDŐSB POLDINI EDE ES TÁRSA

1882.

Egyes szám ára 15 kr.

ÉMLÉK-NAPTÁR.

December 18-án.

1786. szül. Weber Károly Mária, Eutinban. Megh. 1826.
 1838. szül. Káldy Gyula, a nemzeti színház operarendezője, zeneszerző Budapesten.

December 19-én.

1878. halt meg Proch Henrik, dalszerző Bécsben.

December 20-án.

1844. szül. Gobbi Alajos, nemzeti zenedei hegedű-tanár Budapesten.

December 21-én.

1826. szül. Pauer Ernő, zeneszerző Bécsben.

December 22-én.

1819. szül. Abt Ferenc, dalszerző Eilenburgban.

December 23-án.

1783. halt meg Hasse J. A., opera- és templom-zeneszerző Velenében.

December 24-én.

1846. szül. Sarasate Pablo, hegedűművész Saragossában.

December 25-én.

1728. szül. Hiller János Á., zeneszerző és író Görlitz mellett.

December 26-án.

1812. szül. Volckmar Vilmos, orgonaművész és tanár Hersfeldben.

December 27-én.

1841. szül. Spitta Fülöp, zeneiró Wecholdban.

December 28-án.

1812. szül. Rietz Gyula, zeneszerző Berlinben. Megh. 1877.

December 29-én.

1836. halt meg Schenk János, zeneszerző Bécsben.

December 30-án.

1864. adatott elő legelőször Flotow „Stradella“-ja Hamburgban.

December 31-én.

1813. szül. Oesten Tódor, zeneszerző Berlinben.

Ey.

A 47.—48. szám tartalma :

Tisztelt előfizetőinkhez !

Raff Joachim.

A „Harmonia“ társulat 1881|82-iki üzletéve.

Orsz. magyar dalárszövetség.

Az írói és művészi tulajdonjogról szóló törvényjavaslat.

Színház és hangversenyterem.

Tárea :

A. A „kertészleány“.

B. A királyné zongorája.

Hazai hírek.

Vidék.

Külföldi hírek.

Hirdetések.

A társulati zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak :

Kitünő hazai gyártmány.

K O R I K B É L A

zongorakészítő Budapesten.

Szakértők véleményével támogatott kitünő hangszerek, melyek a magyar közönség figyelmébe ajánlatnak.

Javitást és bőrözést is eszközöl.

!!! Figyelmeztetés !!!

Kitünő zongorahangoló

M A G R I N I A.

ajánlatik mindennemű zongora-hangolás, javítás, bőrözésére.

Megtudható a társulat zeneműkereskedésében váci utca 3.

Megjelent a társulat kiadásában :

MARCSA ÉS MARISKA

népszinművének összes eredeti dalai.

Zenéjét szerző:

S e r l y L a j o s.

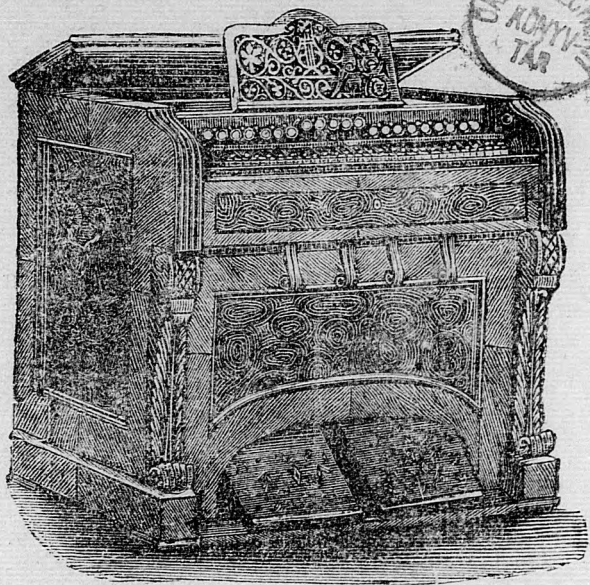
1. »Víg vagyok én . . .«	5. »Szebb a virág . . .«
2. »Nem adok én . . .«	6. »Fülemile dal.«
3. »Hallod-e te kis hamis . . .«	7. »Trilla dala.«
4. »Feleség, feleség . . .«	8. Paraszt induló.

Ára 1 frt 50 kr.

E népszinmű nagy tetszést s sikert aratott a budapesti népszínházban.

Kapható a társulat nemz. zeneműkereskedésében s minden hazai könyv- és zeneműkereskedésben.

A társulat zongora-termében következő hangszeræk kaphatók és ajánlatnak :

A legkitünőbb
„Harmoniumok“
 Tietz Péter utóda
 Kotykiewicz Teofil
 gyára Bécsben.

A legjobb minőségű Harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és szalon-harmoniumok Prolongement és Percussióval Templomok és iskolák számára 100 forinttól fölfelé.

Több évi jótállás!

Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

! Ehrbar !

világhírű zongorái.

Ezen hangszeræk a zongora gyártás remekei közé tartoznak. Tartóságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti e gyár nagy hírnevét. Kaphatók :

Szalon Stucz,	diófa	} kereszthurozott és egyszerű.
„ „	fekete	

„Produktiv szövetség“

E céget hat évvel ezelőtt a világhírű „Bösendorfer“ zongoragyárából elszakadt 60 munkás alapította s ma már méltán vetekedik az anyaggyár készítményeivel.

Tekintve a kitűnő minőséget a legolcsóbb hangszer. Különösen ajánlhatók az úgynevezett „Mignon zongorák.“

— A nagy arany éremmel kitüntetve. —

SCHMIDT FERENCZ

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák :

Rövid szalon, diófából

„ „ fekete.

Árjegyzék küldetik díj nélkül.